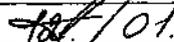

Установа адукацыі
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Рэктар універсітэта

 Н.У.Карчэўская

 01. 2026

Рэгістрацыйны № ВД-0/26-2/эвуч.

ДЫРЫЖЫРАВАННЕ

Вучэбная праграма установы адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
6-05-0215-09 Харавая творчасць,
прафілізацыі: харавая музыка народная

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарта вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 6-05-0215-09 Харавая творчасць, зацверджанага пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 21.08.2023г. № 270, вучэбнага плана БДУКМ па спецыяльнасці.

Складальнікі:

Л.І.Холупава, прафесар кафедры народна-песеннай творчасці і фальклору ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», дацэнт;

А.І.Дубавец старшы выкладчык кафедры народна-песеннай творчасці і фальклору ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».

Рэцэнзенты:

Т.С. Гажэўская-Пешак, дацэнт кафедры харавой музыкі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат педагагічных навук, дацэнт;

А.Я.Цэхавая, старшыня цыклавой камісіі «Народная творчасць (харавая музыка народная)» установы адукацыі «Мінскі дзяржаўны каледж мастацтваў».

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЕРДЖАННЯ:

кафедрай народна-песеннай творчасці і фальклору ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пракакол № 3 ад 28.10.2025);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пракакол № 2 ад 2.12.2025).

УЗГОДНЕНА

Дырэктар Палаца культуры Мінскага трактарнага завода

Н.В.Кользун

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Дырыжыраванне – цэласная сістэма ўзаемадзеяння ў музычным калектыве. Цэнтральным звяном гэтай сістэмы, яе яднаўчай асновай з'яўляецца мастацкі вынік, вакол якога канцэнтрыруюцца ўсе функцыі практычнай дзейнасці кіраўніка.

Сярод вучэбных дысцыплін, якія маюць на мэце прафесійную падрыхтоўку кіраўнікоў харавога калектыва, вядучай з'яўляецца «Дырыжыраванне», асноўная вучэбная дысцыпліна модуля «Выканальніцкае майстэрства».

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Дырыжыраванне» магчыма пры ўмовах комплекснага вывучэння і ўзаемадзеяння шэрага вучэбных дысцыплін: «Сальфеджыю», «Гармонія», «Аналіз музычных форм і паліфонія», «Фартэпіяна», «Пастаноўка голасу», «Харавы клас», «Методыка выкладання спецыяльных дысцыплін».

Засваенне вучэбнай дысцыпліны «Дырыжыраванне» павінна забяспечыць фарміраванне базавай прафесійнай кампетэнцыі: выкарыстоўваць сродкі мастацкай выразнасці для рэалізацыі прафесійных творчых задум.

Мэта вучэбнай дысцыпліны – выхаванне дырыжора-выканаўцы і дырыжора-выкладчыка, усебакова адукаванага музыканта, прапагандыста харавой, класічнай, сучаснай, народнай музыкі.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- авалодаць сродкамі і метадамі кіравання харавым калектывам на ўсіх этапах дырыжорскага працэсу;

- авалодаць навыкамі самастойнай інтэрпрэтацыі і ўвасаблення музычнага твора;

- авалодаць навыкамі рэпетыцыйнага дырыжыравання;

- развіць дырыжорска-выканальніцкія навыкі;

- выхаваць прафесійныя і эмацыянальна-валявыя якасці;

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен *ведаць*:

- сутнасць і тэарэтычныя асновы дырыжорскага выканаўства;

- мастацка-творчыя, арганізацыйна-метадычныя асаблівасці асноўных этапаў вывучэння партытур музычных твораў;

- вобразна-эмацыянальны змест і драматургію твору;

- асаблівасці дырыжорскай тэхнікі, абумоўленай складам харавой партытуры;

- прыёмы рэпетыцыйнага дырыжыравання;

умець:

- дырыжыраваць творамі розных жанраў, стыляў па клавірах, партытурах;

- аналізаваць нотны тэкст з пункту гледжання музычна-тэарэтычных, мастацка-выканальніцкіх асаблівасцей;

- скласці план паэтапнай работы над творами;

- свабодна карыстацца ведамі па гісторыі і тэорыі музыцы пры

распрацоўцы выканальніцкага плана;

- арганізаваць самастойныя заняткі па ўдасканаленню тэхнікі дырыжыравання і вызначыць іх змест, мэту і задачы;

- выканаць музычны твор па харавому на фартэпіяно, спець галасы і акорды.

валодаць:

- тэхнікай дырыжыравання і комплексам сродкаў кіравання харавым калектывам;

- нотным партытурным тэкстам;

- метадамі аналітычнага аналізу формы твора для ўвасаблення і раскрыцця музычнага вобраза.

У рамках адукацыйнага працэсу па навучальнай дысцыпліне студэнт павінен не толькі набыць тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіваць свой каштоўнасна-асобасны, духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, гатовага да актыўнага ўдзелу ў эканамічным, вытворчым, сацыяльна-культурным жыцці краіны.

У адпаведнасці з учэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Дырыжыраванне» на дзённай форме навучання ўсяго адведзена 480 гадзін, з якіх 228 – аўдыторныя (індывідуальныя) заняткі з I па VIII семестры; на завочнай форме навучання – 192 гадзін, з якіх 2 - аўдыторныя (індывідуальныя) заняткі з I па VI семестры. Рэкамендаваныя формы бягучай атэстацыі – тэхнічны залік, калёквіум. Рэкамендаваныя формы прамежкавай атэстацыі – залікі, экзамены.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Уводзіны.

Змест і задачы вучэбнай дысцыпліны. Роля вучэбнай дысцыпліны ў падрыхтоўцы спецыяліста вышэйшай кваліфікацыі. Вучэбна-метадычнае забеспячэнне дысцыпліны. Сутнасць і тэарэтычныя асновы дырыжорскага выканальніцтва. Дырыжыраванне як працэс кіравання калектыўным выкананнем.

Тэма 1. Паняцце аб аўфтакце. Аўфтакт як срадак кіравання выкананнем

Аўфтакт, як аналаг дыхацельнага працэсу. Тры элементы аўфтакта – увага, дыханне, уступ. Аўфтакт, яго роля ў арганізацыі харавога гучання і функцыі ў кіраванні хорам.

Тэхналогія выканання поўнага і няпоўнага аўфтакта на розныя долі такта.

Набыццё навыкаў паказу ўступаў і зняццяў харавых партый на кожную з долей. Авалодванне рознымі відамі аўфтактаў: пачатковы, міжвольны. Вывучэнне прыёмаў паказу драбленага, камбінаванага аўфтактаў, варыянты паказу затактавых уступаў, затрыманы аўфтакт

Асваенне навыкаў валодання аўфтактам, які выконвае выразныя функцыі (падрыхтоўку вяршыні "фразы, змену дынамікі, тэмпу, рытму, кульмінацыі і інш.).

Удасканальванне і пашырэнне прыёмаў паказу аўфтактаў, напаўненне іх разнастайнымі выразнымі магчымасцямі.

Тэма 2. Вывучэнне простых і складаных дырыжорскіх схем 3/4, 4/4, 2/4

Авалодвае асновамі дырыжорскай тэхнікі на матэрыяле разнастайных па характары твораў простых і складаных памераў у схемах 3/4, 4/4, 2/4.

Галоўныя прынцыпы пры вывучэнні дырыжорскіх сетак:

- паслядоўнасць вывучэння 3/4, 4/4, 2/4
- графічная дакладнасць (яснасць) дырыжорскіх сетак;
- суадносіны моцных і слабых долей такта пры вядучай ролі моцнай долі;
- асэнсаванне дырыжорскай плоскасці і "кропкі" як асноўнага моманта фіксацыі долей такта.
- актыўныя, пасіўныя рухі.

Тэма 3. Дырыжыраванне творамі з пераменнымі, складанымі, сіметрычнымі, несіметрычнымі памерамі

Набыццё навыкаў дырыжыравання творамі з пераменнымі памерамі, у якіх чаргуюцца простыя (2/4, 3/4) і складаныя (4/4) памеры.

Патрэбнасць увагі да другой долі - асаблівасць тэхнічнага выканання твораў з пераменнымі памерамі.

Вывучэнне твораў са складанымі памерамі $6/8$ і $6/4$, які дырыжыруюцца па шасцідольнай і двухдольнай схемах, $9/8$ – па трохдольнай схеме з драбленнем і без яго, $12/8$ – па чатырохдольнай схеме з драбленнем і без яго. Пры тактаванні схем з паказам кожнай метрычнай долі неабходна прытрымлівацца наступнага *правіла*: асноўны жэст на розныя долі выконваецца ўсёй рукой, ці рухам ад локця, паўторны жэст на гэтую долю-кісцевымі рухамі з мінімальнай амплітудай.

Репертуар дапаўняецца творамі, якія напісаны у пераменным метры ($6/8$ і $4/4, 3/4$ і $9/8$ і інш.).

Авалодванне навывкамі дырыжыравання складанымі сумяшчальнымі памерамі. Вывучэнне розных відаў груповак гэтых памераў, прыкладаў несіметрычнай групойкі сіметрычных памераў. Дырыжыраванне харавымі творамі ў *пяцідольных* памерах з рознымі метрычнымі структурамі тактаў ($3+2$ і $2+3$) па пяцідольнай схеме і ў *сямідольных* памерах ($3+4$ і $4+3$) па сямідольнай схеме.

Вывучэнне складаных сумяшчальных памераў, розных варыянтаў скарачаных схем.

Авалодванне прыёмамі дырыжыравання "на раз" у памерах $2/4$, $3/4$, $3/8$ у хуткім тэмпе. Для выпрацоўкі тэхнічных навывкаў дырыжыравання памерамі $8/8$, $10/8$, $13/8$, $15/8$ і іншых.

Асэнсаванне паняцця "дырыжорская лінія".

Асноўныя кампаненты дырыжорскай сеткі, схема і малюнак.

Тэма 4. Увасабленне штрыхоў рознага характару (*legato, non legato, staccato, marcato*), у дырыжорскім жэсце

Вывучэнне твораў з розным гукавядзеннем.

Засваенне тэхнікі паказу штрыхоў рознага характару (*legato, non legato, staccato, marcato*).

Прынцыпы падыходу да выбару дырыжорскага штрыха.

Тэхналогія перадачы штрыха праз характар жэста; розны характар кропак; накірункі (напрамак) атдачы; віды рухаў: паскораны, раўнамерны, запаволены.

Роля асацыятыўнага мыслення пры тэхнічным выкананні штрыхоў.

Тэма 5. Паняцце аб тэмпе. Адлюстраванне ў жэсце хуткіх і павольных тэмпаў

Паняцце аб тэмпе. Класіфікацыя тэмпаў: хуткія, павольныя, сярэднія. Агульнапрынятая італьянская тэрміналогія і яе пераклад.

Узаемасувязь паміж тэмпам і велічынёй жэста: чым хутчэйшы тэмп, тым меншая амплітуда руху. Роля кісці, прадплечча, пляча і ўсёй рукі. Ужыванне розных тыпаў атдачы.

Метраном, яго пабудова і прызначэнне. Выпрацоўка павыку знаходжання паказчыка метранома па гадзінніку. Здольнасць памятаць часта ўжываемыя тэмпы.

Тэмпавае паняцце агогікі (*ritenuto, rallentando, accelerando, rubato* і інш.), асаблівасці яе дырыжорскага ўвасаблення.

Змена дырыжорскай сеткі ў залежнасці ад змены тэмпу (пры *ritenuto* – сетка "на два" пераўтвараецца ў сетку "на чатыры", пры *accelerando* – сетка "на шэсць" пераходзіць у сетку "на два").

Тэма 6. Паняцце "дынаміка", асноўныя нюансы: *pp, p, mp, mf, f, ff; crescendo, diminuendo; fp, pf sub.p, sub.f*. Увасабленне ў дырыжорскім жэсце дынамічных адценняў

Дынаміка – сродак выразнага эмацыянальнага выканання.

Ужыванне дынамічных адценняў ў залежнасці ад рознай ступені сілы і напружанасці гучання, ад іх раптоўнай або паступовай змене у падкрэсліванні асобных гукаў, акордаў і г.д.

Засваенне розных тыпаў дынамікі: рухомай, нерухомай, акцэнтаванай, кантрастнай.

Асноўныя прыёмы у паказе нерухомай дынамікі (*pp, p, mp, mf, f, ff.*) :

- большая або меншая велічыня націску;
- большая або меншая даўжыня вертыкалі і гарызанталі замаху;
- аддалення ад корпуса або прыбліжаныя да сябе рукі;
- выкарыстанне масы ўсёй рукі, яе частак або кісці;
- у хуткіх тэмах у час змены дынамікі пераход рук у другую плоскасць;

- большая або меншая насычанасць, інтэнсіўнасць жэста.

Выбар дырыжорскіх прыёмаў для рухомай дынамікі (*crescendo, diminuendo*). Галоўны прынцып – раўнамернасць ў пераходах ад меншай сілы гучання да большай і наадварот (нязменны тэмп).

Роля інтэнсіўнасці і амплітуды рухаў; змены плоскасці тактавання.

Выбар дырыжорскіх прыёмаў для кантрастнай дынамікі (*fp, pf sub.p, sub.f*) Роля характара, амплітуды жэста; змены плоскасці, міміцы і накіраванасці корпуса. Неабходнасць у папярэдзванні хору аб змене нюансу (жэстамі левай рукі і мімікай).

Асноўныя прыёмы выканання *sub.f*: рэзкая змена аб'ёму жэста і плоскасці тактавання; раптоўнае прыбліжэнне рукі да сябе або аддаленнем ад сябе.

Перасцерагальны жэст – асноўны элемент тэхнікі выканання кантрастнай дынамікі.

Тэма 7. Авалодванне тэхнічнымі прыёмамі паказу акцэнтаў, сінкоп, фермат, паўз

Акцэнт (націск). Класіфікацыя найбольш распаўсюджаных акцэнтаў – (*tenuto*), >, *sf*.

Асноўная характарыстыка жэста і тэхніка выканання акцэнтаў.

Сінкопа (скарачэнне). Тэхнічныя асаблівасці спосабу паказа – момант «трампліна» (адскок рукі ад долі перад сінкопай).

Прыёмы выканання ўнутры-тактавай і ўнутры-далевай сінкопы.

Фермата (прыпынак). Выпрацоўка навыкаў тэхнічнага выканання розных тыпаў фермат: ферматы, якія здымаюцца ў сярэдзіне, у пачатку і ў канцы твора; ферматы, якія не здымаюцца; ферматы на паўзе.

Роля папярэдняга аўфтакта, залежнасць характару аўфтакта ад віду ферматы.

Паўза (знак маўчання). Неабходнасць класіфікацыі паўзаў па сэнсаваму успрыманню: паўза-сцвярджэнне, паўза-пытанне, паўза – роздум і г. д.

Узаімасувязь тэхнічнага выканання ад псіхалагічнага назначэння паузы.

Тэма 8. Раздзяленне функцый рук, іх каардынацыя

Набыццё навыкаў пачатковага раздзялення функцый рук.

Самастойная роля рук пры паказе вытрыманых долей, размеркаванне тэматычнага матэрыялу.

Авалоданне навыкамі выразнага паказу асаблівасцей метрарытмічнага малюнка розных харавых партый на аснове самастойнага руху рук.

Удасканалванне тактавання правай рукой пры розным унутрыдолевым нападзенні (восьмымі, шаснаццатымі, трыёлямі, секстолямі і інш.).

Узбагачэнне функцыі левай рукі пры фразіроўцы, арганізацыі інтанацыйнага працэса, паказе дынамічных кантрастаў, кіраванні вакальным бокам выканання, доўгім *crescendo*, *diminuendo*, інтэнсіўнасці гуку, агагічных змяненнях.

Узаемазамыняльнасць функцый рук, незалежнасць іх дзеянняў, каардынаваная незалежнасць.

Тэма 9. Музычны вобраз і яго дырыжорскае ўвасабленне

Вобразнае мысленне – пафесійная анова дырыжыравання.

Класіфікацыя і структура вобразна - выразных сродкаў выканання. Характар і структура выразнага жэста. Залежнасць вобразнасці жэста ад “масы” гучання, каларыта, насычанасці і г.д. Узаемасувязь характара накіраванасці рухаў жэста з актыўнасцю мыслення.

Усведамленне структуры фразы і яе тэхнічнага увасаблення. Роля кісці, прадплечча, пляча і ўсёй рукі ; рознага ўзроўня плоскаці.

Развіццё здольнасці адчуваць вобразнасць музыкі, яе сэнсавую змястоўнасць; ужыванне метада супастаўлення.

Глыбокае пасціжэнне і трактоўка-інтэрпрытацыя харавога твора – аснова правільнага выбара сродкаў выразнасці.

Тэма 10. Методыка работы над харавой партытурай

Значэнне папярэдняга вывучэння харавой партытуры.

Тры узроўні вывучэння партытуры: элементарны аналіз; фрагментальны аналіз; цэласнае успрыманне – пасцяжэнне.

Чатыры асноўных этапа работы над харавой партытурай: вакальны, інструментальны, аналітычны і дырыжорскі.

Асноўныя раздзелы плана аналізу харавой партытуры : гістарычна-стылістычны аналіз; аналіз паэтычнага тэксту; музычна-тэарэтычны аналіз; вакальна-харавы аналіз; дырыжорска-тэхнічны аналіз; выканаўчы аналіз.

Агульныя патрабаванні да правядзення аналізу харавога твора:

- музычна-выразныя сродкі разглядаюцца ва узаемасувязі і мастацкім адзінстве з тэкстам;
- кожная пабудова(або частка, раздзел)аналізуецца з розных бакоў – даецца цэласная характарыстыка;
- аналіз праводзіцца у напрамку ад выразнага эфекту, да тых сродкаў, якімі ён здзейснены.

Вынік аналізу – уменне эстэтычна ацаніць харавы твор, прааналізаваць, вызначыўшы яго мастацка – вобразнае ўспрыманне, сродкі дырыжорскай выразнасці, знайсці аптымальныя шляхі ўвасаблення ідэйна-мастацкай задумы ў рэальным гучанні.

Тэма 11. *Стыль, жанр, інтэрпрэтацыя*

Вывучэнне харавых твораў з пункту гледжання стылявых і жанравых заканамернасцей, іх уплыву на дырыжорскую інтэрпрэтацыю.

Музычны стыль як сістэма музычнага мыслення, ідэйна – мастацкіх канцэпцый, комплекс змястоўных сродкаў выразнасці іх увасаблення .

Аналіз элементаў, якія прадстаўляе дадзены стыль, іх сувязь паміж сабой у параўнанні с іншымі стылямі.

Дзяленне жанраў і жанравых форм па характару зместа: эпічны, лірычны, драматычны.

Па спосабу выканання: вакальны, інструментальны. Выяўленне жанраў – рашаючы фактар для вызначэння характара выканання харавых твораў.

Залежнасць дырыжорскага бачання ад жанрава-стылявых асаблівасцей харавога твора.

Усведамленне заканамернасцей выкарыстання *розных мадыфікацый* тэмпа, дынамікі, штрыхоў, тэмбра, характара фразіроўкі – неабходная умова інтэрпрэтацыі харавога твора.

Тэма 12. *Асваенне тэхнікі рэпетыцыйнага дырыжыравання*

Набыццё навыкаў рэпетыцыйнага дырыжыравання і сістэмы рэпетыцыйных дырыжорскіх жэстаў:

– падкрэслена просты, выразны і ясны "метрарытмічны" малюнак дырыжорскай схемы;

– часовае адмаўленне ад дырыжорскіх сетак пры фіксацыі тэкставых і вакальна-харавых цяжкасцей пры рабоце над партытурай (пабудова на фермаце гучання якога-небудзь акорда, які патрабуе праверкі, выраўноўванне ансамбля і г.д.);

– павелічэнне амплітуды руху (для развіцця актывізацыі дыхання, эмацыянальнага стану і інш.);

– змяненне характара жэста пры рабоце над штрыхамі (legato, staccato, marcato);

- навыв рацыянальнага ўключэння запаволенага тэмпу калі трэба пераадолець тэхнічныя, інтанацыйныя ці рытмічныя цяжкасці т.д.)
- выключэнне знешняй праявы сваёй эмацыйнай узрушанасці, засяроджванне ўвагі на рацыянальным слыхавым і зрокавым кантролі ўсіх фактурных элементаў партытуры;
- выкарыстанне прыёмаў хейраноміі.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
для дзённай формы навучання

Назва раздзелу, тэмы	Назва раздзелу, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін	Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю
		Індывідуальныя заняткі		
1	Уводзіны	2		
2	Паняцце аб аўфтакце. Аўфтакт як сродак кіравання выкананнем	20	6	практычнае заданне
3	Вывучэнне простых і складаных дырыжорскіх схем 3/4, 4/4, 2/4	10	4	калоквиўм
4	Дырыжыраванне творамі з пераменнымі, складанымі, сіметрычнымі, несіметрычнымі памерамі	18	4	тэхнічны залік
5	Увасабленне штрыхоў рознага характару (legato, non legato, staccato, marcato) у дырыжорскім жэсце	14	6	практычнае заданне
6	Паняцце аб тэмпе. Адлюстраванне ў жэсце хуткіх і павольных тэмпаў	30	6	рэферат
7	Паняцце “дынаміка”, асноўныя нюансы: pp, p, mp, mf, f, ff; crescendo, diminuendo; fp, pf sub.p, sub.f. Увасабленне ў дырыжорскім жэсце дынамічных адценняў	20	4	калоквиўм
8	Авалодванне тэхнічнымі прыёмамі паказу акцэнтаў, сінкоп, фермат, паўз	14	4	тэхнічны залік
9	Раздзяленне функцый рук, іх каардынацыя	18	4	практычнае заданне
10	Спецыфіка засваення тэхнікі рэпетыцыйнага дырыжыравання	12	2	практычнае заданне
11	Методыка работы над харавой партытурай	10	2	практычнае заданне
12	Стыль, жанр, інтэрпрэтацыя	4	2	практычнае заданне
13	Музычны вобраз і яго дырыжорскае ўвасабленне	10	2	практычнае заданне
	Усяго: 228	182	46	

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
для завочнай формы навучання

Назва раздзелу, тэмы	Назва раздзелу, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін
		Індывідуальныя заняткі
1.	Уводзіны	1
2.	Паняцце аб аўфтакце. Аўфтакт як сродак кіравання выкананнем	2
3.	Вывучэнне простых і складаных дырыжорскіх схем 3/4, 4/4, 2/4	1
4.	Дырыжыраванне творамі з пераменнымі, складанымі, сіметрычнымі, несіметрычнымі памерамі	2
5.	Увасабленне штрыхоў рознага характару (legato, non legato, staccato, marcato) у дырыжорскім жэсце	2
6.	Паняцце аб тэмпе. Адлюстраванне ў жэсце хуткіх і павольных тэмпаў	2
7.	Паняцце “дынаміка”, асноўныя нюансы: pp, p, mp, mf, f, ff; crescendo, diminuendo; fp, pf sub.p, sub.f. Увасабленне ў дырыжорскім жэсце дынамічных адценняў	2
8.	Авалодванне тэхнічнымі прыёмамі паказу акцэнтаў, сінкоп, фермат, паўз	2
9.	Раздзяленне функцый рук, іх каардынацыя	2
10.	Спецыфіка засваення тэхнікі рэпетыцыйнага дырыжыравання	2
11.	Методыка работы над харавой партытурай	1
12.	Стыль, жанр, інтэрпрэтацыя	1
13.	Музычны вобраз і яго дырыжорскае ўвасабленне	2
	Усяго:	22

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная

1. Евграфов, Ю. А. Элементарная теория мануального управления хором: учебное пособие / Евграфов Ю. А. – Изд. 3-е, стер. – Санкт-Петербург; Москва; Краснодар : Лань : Планета музыки, , [2020] – 43, [2] с.

2. Основы хорового дирижирования : учебное пособие/ Т. П. Вишнякова Т. П. [и др.] – Изд. 3-е, стер. – Санкт-Петербург; Москва; Краснодар: Лань: Планета музыки, [2024]. – 233, [2] с. : рис.

3. Соколов, В. Г. Работа с хором : учебное пособие / В. Г. Соколов. – Изд. 3-е, доп. – Санкт-Петербург; Москва ; Краснодар : Лань : Планета музыки, [2022]. – 236 с.: нот.

Дадатковая

1. Безбородова, Л. А. Дирижирование : учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений и музыкальных колледжей. – Москва : Флинта, 2000. – 213 с. ; 20x14 см.

2. Богданова, Т. С. Основы хороведения : учебное пособие для вузов по специальностям "Музыкальное искусство. Дополнительная специальность", "Музыкальное искусство. Ритмика. Хореография", "Музыкальное искусство. Специальные музыкальные дисциплины" / [среди рец. А. В. Пекутько]. – 3-е изд., испр. и доп. – Минск : [б. и.], 2013. – 137 с. : нот. примеры ; 20x15 см

3. Дихтиевская, Е. П. Сущность и функции художественно-педагогической мастерской в подготовке хорового дирижера // Весці БДПУ. Серыя 1, Педагогіка. Псіхалогія. Філалогія. – 2024. – № 3. - С. 43-49. – Библиогр.: 17 назв.

4. Шамина, Л. В. Основы народно-певческой педагогики : учебное пособие. – Изд. 5-е, стер. – Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Лань : Планета музыки, 2020. – 197, [1] с.

РЭКАМЕНДАВАННЯ СРОДКІ ДЫЯГНОСТЫКІ

- вуснае апытанне ў час заняткаў; (пытанні, якія тычацца дырыжыруемых твораў, так і твораў, якія вывучаліся напрацягу ўсяго семестра: характарыстыка творчасці кампазітара, паэта, змест твора, стыль, форма і інш.).
- выкананне партытуры твора на фартэпіяна а саррелла па харавому;
- спяванне са славамі на памяць, ці сальфеджыю адну з названых харавых партый; 2-3 пачатковых, ці завяршаючых акорда (твор а саррелла) па вертыкалі;
- адказы на пытанні па мастацкаму і тэхнічнаму увасабленню харавога твора;
- пісьмовыя работы (анатацыі на твор а саррелла- вакальна-харавы і выканаўчы аналіз харавых партытур);
- тэхнічныя залікі па асобных раздзелах дысцыпліны;
- рэферат;
- калёквіўм.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ І ВЫКАНАННІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

1. Аналіз і інтэрпрэтацыя твора (падрыхтоўка да тэарэтычнага адказу):
 - Гіторыка-стылістычны аналіз;
 - Музычна-тэарэтычны аналіз;
 - Вакальна-харавы аналіз;
 - Выканаўчы аналіз.
2. Работа дырыжора над партытурай (практычная):
 - а) Засваенне партытуры на інструменце;
 - б) Засваенне партытуры ўнутраным слыхам;
 - в) Дырыжорскае (мануальнае) засваенне партытуры:
 - засваенне тэхнікі аўфтакта;
 - асваенне метрычнай сістэмы тактавання;
 - развіццё валявога імпульса;
 - сродкі выразнасці ў дырыжыраванні.
3. Наведванне і абмеркаванне харавых рэпетыцый і канцэртаў.
4. Наведванне і абмеркаванне заняткаў па дырыжыраванні іншых выкладчыкаў.
5. Праслухоўванне аўдыё, відэа, кампакт дыскаў народных і фальклорных калектываў.
6. Вывучэнне і абмеркаванне дадатковай навукова-метадычнай літаратуры.

Патрабаванні да экзамена:

1. Прадырыжыраваць 2 творы: без суправаджэння і з суправаджэннем (згодна праграмным патрабаванням), прадэманстраваў валоданне рознымі відамі дырыжорскай тэхнікі ў адпаведнасці з характарам твораў і зместам мастацкіх вобразаў.

2. Выканаць партытуру твора а саррелла на фартэпіяна па - харавому.

3. Праспяваць са славамі на памяць, ці сальфеджыю адну з названых харавых партый, ці харавую лінію, 2-3 пачатковых, ці завяршаючых акорда (твор а саррелла) па вертыкалі;

4. Адказаць на пытанні па мастацкаму і тэхнічнаму увасабленню харавых твораў (хар-ка творчасці кампазітара, паэта, змест твора, стыль, жанр, форма, роля суправаджэння, тэхнічныя, выканаўчыя складанасці і г.д.

Прыкладны рэпертуар**Творы для народнага хору**

Беларуская народная песня. Ой, у полі пры даліне. Апр. К.Паплаўскага.

Беларуская народная песня. Шумяць вербы. Апр. Г.Сарока.

Беларускі канты. Нова радасць стала. Неба і зямля. Апр. У. Зяневіча.

Кутузаў М. Бяроза.

Лацеў В. Курганы.

Пятрэнка М. Партызанскі бор.

Равенскі М. Люблю наш край. Апр. М.Дрынеўскага.

Руская народная песня. За рэчанькай дзіва. Апр. М.Кутузава

Семяняка Ю. За ўсё ўдзячны ім.

Творы для акадэмічнага хору

Азалінь Я. Серабрыстыя сляды.

Барадзін А. Опера "Князь Ігар", хор жанчын "Адлятай на крылах ветру".

Вагнер Г. Дуб.

Вэрдзі Дж. Опера "Макбет", фінальны хор.

Даргамыжскі А. Опера "Русалка", хор "Як у горніцы".

Італітаў-Іванаў А. Сасна.

Каваль М. Даліна-далінушка.

Ляташынскі Б. Па небе крадзеца месяц.

Мариціні П. Восень.

Новікаў А. Кантата "Чырвонай Арміі - слава", частка "Рэквіем".

Руская народная песня. Гаварыў жа мне. Апр. А.Міхайлава. *Сяроў А.*

Опера "Рагнеда", хор "Застагнала сіне мора".

Фляркоўскі А. У сё так спакойна.

Шабалін В. Опера "Утаймаванне свавольніцы", вясельны хор.

Шабалін В. Палынок. *Шабалін В.* Уцёс. *Шуман Р.* Вячэрняя зорка.

Творы для хору ў памеры 2/4

Вэбер К. Опера "Вольны стралок", хор паляўнічых.

Гершвін Дж. Да Радзімы.
Грачанінаў А. Савачкіна вяселле.
Даргамыжскі А. Опера "Русалка", хары "Люба нам", "Цішэй-цішэй".
Каліннікаў В. Праходзіць лета.
Каліннікаў В. Жаўрук. *Каліннікаў В.* Кондар.
Мусаргскі М. Опера "Сарачынскі кірмаш", "Гапак".
Украінская народная песня. Казака нясуць. Апр. А.Леантовіча.
Часнакоў П. Сялянская гулянка.
Шчадрын Р. Ціхая ўкраінская ноч.

Творы для хору ў намеры 3/4

Беларуская народная песня. Ой, вядёр вее. Апр. М. Сіраты.
Данькевіч К. Опера "Багдан Хмяльніцкі", хор жанчын "Чорны воран".
Каваль М. Слёзы.
Кампанеец Л. Вясенняя навальніца.
Нікольскі А. Ранены арал.
Чайкоўскі П. Опера "Арлеанская дзева", хор дзяўчат "Пакуль на небе".
Часнакоў П. Ранкам зорка.
Часнакоў П. Ходзяць у небе ціхенька...
Шуман Р. Начная цішыня.

Творы для хору ў намеры 4/4

Бойка Р. Ты заспявай мне тую песню.
Латцеў В. Вутачкі.
Пятрэнка М. Прарыў.
Семяняка У. Якая ты цудоўная, Радзіма.
Шапорин А. Опера "Дзекабрысты", хор "За Дунаем, за ракой"

Творы для хору ў пераменных намерах 3/4, 4/4, 2/4

Беларуская народная песня. Ой ты, белая бяроза. Апр. М.Сіраты.
Беларускія народныя песні. Ой, рана на Івана. Ночы, мае ночушкі.
 Апр. М. Дрынеўскага
Грачанінаў А. Опера "Дабрыня Мікіціч", фінал 1-й дзеі.
Іконнік В. Ноч.
Каваль М. Араторыя "Сказ пра партызана", 3-я і 4-я песні.
Каліннікаў В. Зіма.
Кузняцоў І. А я не верыла рабіне.
Кутузаў М. Куды б ні йшоў...
Латцеў В. Вутачкі.
Масаліцінаў К. Чаромха духмяная.
Масалоў А. Нівы зжатыя.
Пракоф'еў С. Араторыя "Аляксандр Неўскі", песня аб А.Неўскім.
Пятрэнка М. Невядомы партызан.
Рахманінаў С. Слава народу.
Рускія народныя песні. Што гарыць, гарыць. У чаратах лябёдачка.

Апр. В. Левашова.

Руская народная песня. Ой, ва поле травушка гарэла. Апрацоўка С.Чарнабая

Ушкароў А. Чараты.

Фляркоўскі А. Вячэрні лес яшчэ не спіць.

Хаўхлянцаў М. Вочы Беларусі.

Часнакоў П. Не кветачка ў полі вяне.

Творы для хору у намерах 6/4 і 6/8 на двухдольнай і шасцідольнай схемах

Аляксандраў Ю. Прачынаецца мора.

Беларускія народныя песні. Вярба, вярба. На гарэ дубочак. Апр. М.Сіраты..

Беларуская народная песня. Заспявай, жавароначак. Апр. К.Паплаўскага.

Беларускія народныя песні. Лятуць, лятуць два лебедзі. Купалялё. Апр. С. Беражнога.

Беларуская народная песня. Ой, я ў полі лянок брала. Апр. А. Кулакоўскай.

Беларуская народная песня. Хто за дваром. Апр. В. Кузняцова.

Гайдн І. Араторыя "Поры года", хор земляробаў.

Даргамыжскі А. Опера "Русалка", хор "Свабодным натоўпам".

Іпалітаў-Іванаў. Ноч.

Моцарт В. Опера "Ідаменей", хор "Спіць бестурботна мора".

Напраўнік Э. Опера "Ніжагародцы", хор "Старана, старонка".

Рубінштэйн А. Опера "Дэман", хор "Ночанька".

Рымскі-Корсакаў М. Опера "Ноч перад Ражаствам", сцэна Аўсеня і Каляды.

Салманаў В. Песня.

Свірыдаў Г. Паэма памяці Сяргея Ясеніна, частка "Малацьба".

Фляркоўскі А. Над ручаём.

Чайкоўскі П. Опера "Арлеанская дзева", гімн.

Шуберт Ф. Далёкай.

Шуберт Ф. Любоў.

Шуберт Ф. Меса G- dur, частка Benediktus.

Творы з пераменнымі памерамі (6/8, 9/8, 12/8)

Грачанінаў А. Пралеска.

Гуно Ш. Опера "Фауст", марш салдат.

Камінскі В. Калі прачынаецца мора.

Карызна У. Таемнасць цішпыні. На небе месяц стаў зялёны.

Кузняцоў І. Балада аб маці.

Кюі Ц. Засвяцілася ўдалечыні.

Парцхаладзэ М. Люты ці май.

Рахманінаў С. Анёл. Сасна.

Свірыдаў Г. Паэма памяці Сяргея Ясеніна, частка "Спявае зіма".

Семянка Ю. Люблю цябе, Белая Русь.
Сірата М. Добрай ночы, зара-зараніца.
Сняткоў Б. Запавет паэта. Раніца.
Чайкоўскі П. Кантата "Масква", частка першая "З малой крынічкі".
Чайкоўскі П. Опера "Апрычнік", хор "Часы насталі злыя".
Часнакоў П. Хары "Лісце", "Яблыня", "Ноч".
Часнакоў П. "Цепліцца зорка"

Творы для народнага і акадэмічнага хароў у пляцідольным памеры

Бацяроў Я. У небе таюць аблогі.
Беларуская народная песня. Закаці, закаці, яснае сонейка. Апр. К.Паплаўскага.
Беларуская народная песня. Ой, павей, буйны вецярочак. Апр. К.Паплаўскага.
Беларускія народныя песні. Рэчанька, У зялёнай дуброве. Апр. Г.Цітовіча.
Беларуская народная песня. Што за лесам. Апр. М. Сіраты.
Беларуская народная песня. Ой, выйду ж я на вуліцу. Апр. Э. Наско.
Брытан Б. Кароткая мяса, Agnus Dei.
Буцко Ю. Калёда-малёда.
Буцко Ю. Кантата "Вясельныя песні", "Каля церама".
Даргамыжскі А. Опера "Рагдана", хор дзяўчат "Як дзянніца з'явіцца".
Каваль М. Араторыя "Емяльян Пугачоў", хор "Званы-стогны".
Лапцеў В. Пагасала красна сонейка.
Людзіг М. Лес.
Наско Э. Не кувай ты, шэрая зязюля.
Рымскі-Корсакаў М. Опера "Пскавіцянка", хор "Па маліну, па смародзіну".
Свірыдаў Г. Кантата "Курскія песні", частка "Салавей мой смутны".
Чайкоўскі П. Опера "Ваявода", заключны хор "Слава".
Чайкоўскі П. Опера "Мазепа", хор дзяўчат "Я заўю, заўю вянок".
Чайкоўскі П. Опера "Чаравічкі", хор русалак.
Чайкоўскі П. Опера "Чарадзеяка", хор гасцей "Нам не дорага піва хмельнае".

Творы для народнага і акадэмічнага хароў у сямідольным памеры

Барадзін А. Песні цёмнага лесу.
Беларуская народная песня. У нас сёння купалачка. Апр. У.Зяневіча.
Беларуская народная песня. Балада аб партызанцы Галіне. Апр. М.Сіраты.
Беларуская народная песня. Ой, там, на гары. Апр. М.Сіраты.
Беларуская народная песня. Пойдзем, дзевачкі. Апр. У.Зяневіча.
Руская народная песня. Уж вы, мае ветры, вецярочкі. Апр. С.Папова.

Рымскі-Корсакаў М. Опера "Казка пра цара Салтана", хор "Што так рана"

Сяро ў А. Опера "Рагнеда", хор паляўнічых.

Украінская народная песня. Ціха над рэчкаю. Апр. А.Ленскага.

Шапорын Ю. Сімфонія-кантата "На полі Куліковым", хор "Рака раскінулася".

**Творы для народнага і акадэмічнага хароўу памеры 7/8/і 7/4
(дырыжыруюцца па трохдольнай схеме)**

Беларуская народная песня. Там на гарэ Купалле. Апр. Г. Несцяровіч.

Беларуская народная песня. Цераз бор-бары. Апр. М. Сіраты.

Беларуская народная песня. А ў ляску, ляску. Апр. А. Рашчынскага.

Беларуская народная песня. Як едуць сваты. Апр. В. Кузняцова.

Балгарская народная песня. Ручаніца. Апр. Д.Хрыстава.

Брытан Б. Кароткая мяса, частка "Gloria".

Данілаў В. Завіруха.

Ленскі А. Опера "Якаў Шабалок", хор станічнікаў.

Рускія народныя песні. Ай, пчолка, пчолка ярая. Цвілі ў полі кветачкі.

Апр. Ю.Буцко.

Свірыдаў Г. Кантата "Курскія песні" частка №7 "За рэчкаю".

Стравінскі І. Ойча наш.

Холмінаў А. Опера "Чапаеў", хор "У нас Пецечка".

**Творы для народнага і акадэмічнага хароўу памерах 5/8/ і 5/4
(дырыжыруюцца па двухдольнай схеме)**

Аракішвілі Д. Аб паэце.

Аруцян А. Кантата "Аб Радзіме", хор "Трыумф працы".

Беларуская народная песня. Кукавала зязюля. Апр. К.Паплаўскага.

Васіленка С. Дафіна віно.

Кочатаў В. Як у нас было на вуліцы.

Ленскі А. Ой, ляцелі гусі.

Масалоў А. Стрэл.

Моўчан А. Гусяр.

Пракоф'еў С. Опера "Любоў да трох апельсінаў", хор медыкаў.

Рымскі-Корсакаў М. Опера "Казка пра цара Салтана", хор "З моцны дуб табе павырасці".

Холмінаў А. Опера "Аптымістычная трагедыя", хор анархістаў.

Чулак М. Кантата "На берагах Волхава", хор партызан.

Эманаў А. Праляталі гусі-лебедзі.

Творы для народнага і акадэмічнага хароўу, якія дырыжыруюцца з драбленнем кожнай метрычнай долі

Беларуская народная песня. Пасеялі дзеўкі лён. Апр. А.Стэцэнкі.

Гайдн І. Нэльсан-мяса, часткі "Qui tollis", "Et incarnatus est"

Гендэль Г. Dignare.

Моцарт В. Меса-брэвіс, D-dur, частка "Et incarnates est".

Моцарт В. Рэквіем, частка "Lacrimosa"

Рымскі-Корсакаў М. Опера "Снягурачка", хор "Не быў ні разу зняважаны здрадаю".

Чайкоўскі П. Опера "Апрычнік", хор "На моры вутачка купал ася".

Чайкоўскі П. Опера "Чарадзейка", хор "Рассадыць ці бяду..."

Творы для народнага і акадэмічнага хароў, напісаныя ў складаных памерах з несіметрычнай групоўкай у такце

Алоўнікаў У Вяселле.

Карганаў Т. Прывідны месяц.

Ленскі А. Провады маладой, Маслянічная.

Македонская народная песня. Ёшла дзявіца за вадой". Абр. В.Сіліча.

Месіян А. Харал.

Рымскі-Корсакаў М. Опера "Садко", хор "Той ты, Сад-Садко".

Рымскі-Корсакаў М. Опера "Сказание аб нябачным градзе Кіцежы", хор "Ой, бяда ідзе, людзі".

Украінская народная песня. Круты бераг. Абр. Ф.Казіцкага.

Фалік Ю. Карэльская акварэль.

Творы для народнага і акадэмічнага хароў, якія дырыжыруюцца на "раз"

Беларуская народная песня. Ды што ў садзе лялеіцца. Абр. Г.Цітовіча.

Брамс І. Вальс.

Васіленка С. Опера "Сказание аб нябачным градзе Кіцежы", хор народа.

Гуно Ш. Опера "Фауст", вальс.

Мельнік І. Хто, хвалі, вас спыніў.

Мусаргскі М. Хор "Цар Эдып".

Нішчынскі П. Закувала сіва зязюля.

Рымскі-Корсакаў М. Опера "Майская ноч", хор "Песня пра Галаву".

Чайкоўскі П. Опера "Яўген Анегін", інтрадукцыя і вальс.

Рекомендуемы рэпертуар для заключнага экзамену па дырыжыраванні

Хары а'сарейіа

Арэнскі А. Анчар.

Беларуская народная песня. Ой ты, сонца яснае. Абр. М.Сіраты.

Беларускія народныя песні. Ой ты, грушка. Ночы мае, ночушкі. Абр. М.Дрынеўскага.

Беларуская народная песня. Вой шурцыца, вой бурыцыца. Абр. У. Маслакова.

Брукнер А. Ave Maria.

Грачанінаў А. Поўнач і поўдзень.

Дарзін В. Зламаныя сосны. Былое.

Каваль М. Лісце.

Каліннікаў В. Восень. Зоркі цягнуць і гаснуць. Нам зоркі лагодна ззялі.

Ленскі А. 9 студзеня, Былое.

Ушкароў А. Думы мае, думы.

Свірыдаў Г. Сустрэліся сын з бацькам.

Семяняка Ю. Вы чулі, як плачуць дрэвы?

Танееў С. Усход сонца. Вечар. Паглядзі, якая імгла.

Часнакоў П. Цепліцца зорка. Жнівень. Альпы. Зімой.

Чурлёніс М. Sanktus.

Хары з суправаджэннем

Багатыроў А. Кантата "Беларускім партызанам".

Барадзін А. Опера "Князь Ігар", сцэна ў Галіцкага, палавецкі акт.

Бізэ Ж. Опера "Кармэн", сцэна першая з першай дзеі, сцэна карыды з чацвёртай дзеі.

Брамс І. Нямецкі рэквіем, частка 6.

Вэрдзі Дж. Опера "Дон Карлас", фінал другой дзеі. Опера "Аіда", фінал другой дзеі. Опера "Атэла", сцэна буры. "Рэквіем", частка 1.

Гайдн І. Нельсан-меса, часткі "Кутіе", "Gloria". Араторыя "Поры года", № 19.

Глінка М. Опера "Іван Сусанін", польскі акт.

Грачанінаў А. Опера "Дабрыня Мікіціч", сцэна провадаў Дабрыні.

Гуно Ш. Опера "Фауст", сцэна "Смерць Валенціна."

Казлоўскі В. Рэквіем, частка 1,2.

Мусаргскі М. Опера "Барыс Гадуноў", сцэна пад Кромамі. Хор "Паражэнне Сенахерыба".

Рымскі-Корсакаў М. Опера "Царская нявеста", сцэна "Прыварожнае зелле".

Салманаў В. Араторыя "Дванаццаць", часткі № 2, 12.

Фарэ Г. Рэквіем, частка "Libera me".

Чайкоўскі П. Опера "Мазела", сцэна пакарання смерцю.

Шуберт Ф. Меса, G-dur, частка "Gloria".

КРЫТЭРЫП ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

1-2 (адзін, два) □ студэнт не ведае і не валодае 70% кампанентаў, якія адпавядаюць 10 балам. З'яўляецца прафесійна непрыгодным, не мае неабходных для навучання па дадзенай прафесіі ведаў, прыродных даных (музычнага слыху, рухальна-слыхавой кардынацыі, вакальных здольнасцей), навыкаў, не захоплены абранай прафесіяй, мае вузкі светапогляд, невысокі ўзровень мыслення і мастацкі густ.

3 (тры) □ студэнт дэманструе недастатковае веданне асноўнага вучэбна-праграмнага матэрыялу. Дрэнна валодае элементамі дырыжорскай тэхнікі. Прадстаўленая праграма па дырыжыраванні выканана ім няўпэўнена і са значнымі скажэннямі аўтарскіх указанняў; няўпэўненыя, аднастайныя адказы на пытанні, неэрудыраванасць, адсутнасць мастацкага густу, арганізатарскіх і педагогічных здольнасцей.

4 (чатыры) □ атрымлівае студэнт за веданне асноўнага вучэбна-праграмнага матэрыялу. Прадстаўленая праграма па дырыжыраванні з двух твораў сярэдняй цяжкасці дэманструе пасрэднае валоданне дырыжорскай тэхнікай. Студэнт дапускае значныя памылкі пры дырыжыраванні. Выкананне харавой партытуры на фартэпіяна і вакальных партый прафесійна неграматычнае. Адсутнічае эмацыянальная выразнасць. Адказы на пытанні маюць характар агульных звестак і не падмацаваны факталагічным матэрыялам, вузкі агульны круггляд, нізкая эрудыцыя, пасрэдны мастацкі густ.

5 (пяць) □ атрымлівае студэнт за даволі поўнае веданне вучэбна-праграмнага матэрыялу, самастойнае засваенне асноўных формаў і метадаў работы з харавой партытурай. На прыкладзе двух твораў сярэдняй цяжкасці дэманструецца валоданне асобнымі элементамі дырыжорскай тэхнікі. Пры выкананні твораў дапускаюцца памылкі ў трактоўцы партытуры. Выкананне экзаменацыйнай праграмы па дырыжыраванні недастаткова эмацыянальна-выразнае. Адзначаецца веданне асноўнай літаратуры па праграме музычных дысцыплін. Адказы адпавядаюць зместу пытанняў, але маюць сур'ёзныя памылкі.

6 (шэсць) атрымлівае студэнт за даволі поўнае веданне вучэбна-праграмнага матэрыялу, самастойнае засваенне асноўных формаў і метадаў работы з харавой партытурай. На прыкладзе двух твораў сярэдняй цяжкасці дэманструецца валоданне асноўнымі сродкамі дырыжорскай тэхнікі, але іх практычнае выкарыстанне не адрозніваецца яркавай эмацыянальнай выразнасцю. Адзначаецца засваенне асноўнай літаратуры, якая рэкамендавана вучэбнай праграмай. Пры адказах на пытанні дэманструецца агульнае валоданне матэрыялам, але дапушчана шмат недакладнасцей.

7 (сем) атрымлівае студэнт за даволі поўнае веданне вучэбна-праграмнага матэрыялу; практычнае валоданне сродкамі дырыжорскай тэхнікі. Прадстаўленая праграма павінна адпавядаць сярэдняму узроўню цяжкасці, могуць быць дапушчаны нязначныя памылкі. Адзначаюцца дакладная перадача тэксту аўтарскіх указанняў; разуменне вобразнага

зместу, стылю і пабудовы твора; але недастаткова асэнсаванае выкананне розных па характары музычных твораў; упэўненыя адказы на пытанні; пэўны мастацкі кругагляд, адзначаюцца разнастайныя веды па гісторыі музыкі, шырокі мастацкі кругагляд, адказы на пытанні дастаткова поўныя, але дапускаюцца памылкі.

8 (восем) □ атрымлівае студэнт за поўнае веданне вучэбна-праграмнага матэрыялу. На прыкладзе двух твораў сярэдняй цяжкасці дэманструецца вельмі добрае валоданне рознымі відамі дырыжорскай тэхнікі ў адпаведнасці з характарам твораў, але недастаткова выразна. Выкананне харавой партытуры на фартэпіяна і вакальных партый прафесійна граматычна. Адзначаюцца разуменне і адлюстраванне вобразнага зместу і стылю, эмацыянальная выразнасць выканання, асэнсаванае выкананне розных па характары музычных твораў (але недастаткова эмацыянальна выразна); дакладныя адказы на пытанні; дастаткова шырокі мастацкі кругагляд, агульная эрудыцыя і мастацкі густ.

9 (дзесяць) □ заслугоўвае студэнт за прадстаўленне дастаткова складанай праграмы па дырыжыраванні, усебаковае валоданне тэхнікай дырыжыравання і навывамі самастойнага засваення ўсіх праграмных заданняў; эмацыянальна выразнае выкананне музычных твораў, розных па характары. Выкананне харавой партытуры на фартэпіяна і вакальных партый прафесійна граматычна, па харавому. Дасканалы аналіз харавых твораў з пункту гледжання вобразнага строю і сродкаў музычнай выразнасці. Дакладныя адказы на пытанні; самастойнасьць мыслення; шырокі мастацкі кругагляд, паслядоўнае лагічнае выкладанне матэрыялу, яскравае праяўленне асабістых прафесійных здольнасцей.

10 (дзесяць) □ заслугоўвае студэнт за ўсебаковае істэмнае валоданне вучэбна-праграмным матэрыялам па курсу дырыжыравання. Прадстаўленая, дастаткова складаная праграма, павінна прадэманстраваць валоданне рознымі відамі дырыжорскай тэхнікі ў адпаведнасці з характарам твораў і зместам мастацкіх вобразаў; свабоднае валоданне фартэпіяна на высокім ўзроўні, слевы галасоў і акордаў інтанацыйна чыста, па харавому. Грунтоўныя адказы на пытанні, глыбокае засваенне асноўнага і дадатковага матэрыялу. Наяўнасць выразных прафесійных здольнасцей, самастойнага мыслення, багатай фантазіі, мастацкага густу; глыбокае веданне сусветнай і айчыннай мастацкай культуры.